

پیشگفتار

حوزه‌های علمیه شیعی، میراث دار تراث جاوید معارف و علوم آل الله، و پاسداران حریم و کیان شریعت و عقاید اسلامی‌اند. این جایگاه خطیر، مسئولیت عالمان دین‌باور را در عرصه تعلیم و تربیت، مضاعف نموده است. چنان‌که اصلاح و غنابخشی کمی و کیفی شیوه‌ها، متون و الگوهای آموزشی در راستای بالندگی و پویایی و کارآمدی نظام آموزشی حوزه و نیز ضرورت بازنگری و اصلاح و تدوین و ارائه متون نو و بدیع و کارآمد از دغدغه‌های همیشگی عالمان متعهد و طلاب و فضایی دلسوز بوده است.

البته از یک سو، منزلت و رفعت جایگاه متون درسی در حوزه‌ها و بهره‌مندی از تراث گران سنگ و ذخایر ارزشمند متون قویم از صلحای سلف، و وزانت و اعتبار مؤلفان آنها ایجاب می‌کند که در بازسازی و اصلاح و تدوین متون درسی، اهتمام و دقت و تأمل خاص و شایسته مبذول شود و از سوی دیگر، دگرگونی و تحول در گرایشها، نیازها، انتظارات، شیوه‌ها و الگوهای تعلیم و تربیت، مسئولیت متولیان و متصدیان امر آموزش و پژوهش و برنامه‌ریزی درسی را در حوزه افزون می‌سازد تا به صورت مستمر با آرایه‌بندیها و الگوها و قالبهای نو و بدیع و با ارتقای غنای محتوایی به پیرایش و تدوین متون درسی همت گمارند.

از این رو، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران بر اساس ضرورتها و نیازهای یاد شده، نسبت به اصلاح، بازسازی و تولید متون درسی اقدام نموده و دهها جلد کتاب درسی را طراحی، تدوین و منتشر ساخته است و در این فرایند سعی داشته است که با حفظ اصالت و غنای محتوایی گنجینه‌های ارزشمند

برجای مانده از اندیشه‌وران گذشته، با کاربست فناوری آموزشی و رعایت اصول، معیارها و الگوهای جدید، متونی متناسب با اهداف و در چهارچوب برنامه‌ها و سرفصلهای مصوب، و سطح درک و انتظارات فراگیران ارائه کند.

پیمودن این مسیر بلند و طولانی، نیازمند مساعدت و حمایت همه‌جانبه اساتید، صاحب‌نظران، مدیران و طلاب گرامی است که با ارائه پیشنهادها، نقدها و دیدگاه‌هایشان ما را در بهبودبخشی و طی نمودن درست و صحیح این مسیر صعب و دشوار یاری دهند.

در اینجا فرصت را غنیمت شمرده و از تمامی دست‌اندرکاران این طرح سترگ، به‌ویژه مدیریت تألیف و تدوین متون، کارشناسان و مؤلف محترم تشکر می‌کنیم و تلاش خالصانه آنها را ارج می‌نهیم.

بعون الله تعالی و علیه التکلان
مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران
معاونت پژوهش

مقدمه مؤلف

درخت تنومند فلسفه اسلامی، ثمره نهالی است که توسط کندی و پیش از وی ایرانی‌شهری غرس شد و فارابی و ابن سینا و شاگردان آنها آن را آبیاری و تنومند کردند و در فلسفه اشراق، و سپس حکمت متعالیه به اوج ثمردهی رسید.

فلسفه اشراق، حدفاصل فلسفه مشاء و حکمت متعالیه است و می‌توان آن را اصلاح‌گر و زمینه‌ساز قلمداد کرد؛ اصلاح‌گر فلسفه مشاء و زمینه‌ساز حکمت متعالیه. فلسفه اشراق، علی‌رغم ضعفها و کاستیها، از قوت و برجستگیهای فراوان برخوردار بود که توانست این رسالت را بین دو مکتب بزرگ فلسفه اسلامی عهده‌دار گردد.

تأثیرپذیری فلسفه اسلامی از قرآن کریم و سنت معصومین علیهم‌السلام در حکمت اشراق (در کتابهای فلسفی و عرفانی) روشن و نمایان است و همچنین سیر تکاملی فلسفه اسلامی را نیز به خوبی می‌توان در آن مشاهده کرد؛ یعنی این حقیقت در نقدها و نوآوریهای آن نمایان است.

شناخت این مکتب فلسفی برای همه کسانی که در این زمینه به تحصیل و تحقیق و تدریس می‌پردازند لازم و ضروری است، و کتاب حاضر عهده‌دار این مهم است.

این کتاب به منظور شناخت فلسفه اشراق در مقطع کارشناسی ارشد گروه فلسفه، با سرفصلهای مصوب، به نگارش درآمده است.

در پایان، خداوند را بر این توفیق سپاس‌گزارم و از همه عزیزانی که در این نوشتار مؤلف را یاری کرده‌اند، مخصوصاً از معاون محترم پژوهش، مدیریت تألیف

و تدوین متون درسی و سایر همکاران تقدیر و تشکر می‌نمایم و از تمامی مدرسان و دانش‌پژوهان محترم تقاضا می‌کنم نقاط ضعف نوشته و نظریات اصلاحی خود را متذکر شوند تا شاهد استفاده از این نظریات در چاپهای بعدی، و کتابهایی از این دست باشیم.

حوزه علمیه قم
حسن معلمی